

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 128/2021-14

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) a sudcov Jany Baricovej a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Mariánom Ďurinom, advokátom, Sibírska 4, Bratislava, proti rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 1 So 60/2016 z 25. augusta 2020 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 2. novembra 2020 domáha vyslovenia porušenia základného práva na primerané hmotné zabezpečenie pri nespôsobilosti na prácu podľa čl. 39 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) označeným v záhlaví tohto uznesenia.

2. Z ústavnej sťažnosti a napadnutého rozsudku vyplýva, že rozhodnutím č. 760 517 7481 0 z 28. júla 2015, ktoré bolo nahradené rozhodnutím z 13. októbra 2015, Sociálna poisťovňa – ústredie, 29. augusta 8, Bratislava (ďalej len „Sociálna poisťovňa“), zamietla žiadosť sťažovateľa o priznanie invalidného dôchodku z dôvodu nesplnenia jednej z podmienok vyžadovaných pre vznik nároku na invalidný dôchodok, keďže sťažovateľ pred vznikom invalidity (t. j. pred 20. májom 2015) nezískal potrebných najmenej 8 rokov obdobia dôchodkového poistenia, ale len 1 485 dní (t. j. 4 roky a 25 dní). S poukazom na § 60 ods. 2 a § 255 ods. 5 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“) nebolo obdobie výkonu základnej vojenskej služby a obdobie trvania služobného pomeru

sťažovateľa Sociálnou poisťovňou zohľadnené pre účely posúdenia vzniku jeho nároku na invalidný dôchodok. V odôvodnení rozhodnutia Sociálna poisťovňa uviedla, že na určenie sumy invalidného dôchodku nie je možné započítať dobu výkonu služby a hrubé zárobky aj s poukazom na to, že vtedajšia Československá socialistická republika sa v roku 1991 (po prijatí ústavného zákona č. 81/1990 Zb. o zmene názvu Československej socialistickej republiky už Česko-slovenská federatívna republika, pozn.) zaviazala prijímať záväzky, len pokiaľ ide o III. časť Dohovoru o invalidných, starobných a pozostalostných dávkach týkajúcu sa starobného dôchodku, a pretože invalidný dôchodok je uvedený v II. časti spomínaného dohovoru, do úvahy neprichádza ani aplikácia čl. 33 ods. 2 uvedeného dohovoru v VI. časti – Spoločné ustanovenia na invalidný dôchodok.

3. Proti predmetným rozhodnutiam Sociálnej poisťovne z 28. júla 2015 a 13. októbra 2015 podal sťažovateľ opravný prostriedok, o ktorom rozhodol Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom č. k. 20 Sd 310/2015, 20 Sd 40/2016 z 18. mája 2016 tak, že uvedené rozhodnutia potvrdil.

4. O odvolaní sťažovateľa rozhodol najvyšší súd napadnutým rozsudkom, ktorým rozsudok krajského súdu potvrdil podľa § 250ja ods. 3 v spojení s § 219 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (účinného do 30. júna 2016), pričom v súlade s § 492 ods. 1 Správneho súdneho poriadku aplikoval na vec sťažovateľa ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku. V odôvodnení napadnutého rozsudku uviedol, že sťažovateľovi bol rozhodnutím Úradu sociálneho zabezpečenia Slovenskej informačnej služby z 18. októbra 2010 priznaný výsluhový dôchodok za dobu výkonu štátnej služby v trvaní 15 rokov a 29 dní. Spornou pritom nebola skutočnosť, že sťažovateľ získal vo všeobecnom systéme sociálneho poistenia obdobie dôchodkového poistenia 1 485 dní, teda v rozsahu menej ako 8 rokov, a rovnakom nebol sporným ani dátum vzniku invalidity u sťažovateľa (20. mája 2015). Najvyšší súd s ohľadom na nález ústavného súdu č. k. PL. ÚS 16/2017 z 13. februára 2019 uviedol, že pri posudzovaní zákonnosti rozhodnutia Sociálnej poisťovne bolo potrebné vychádzať z § 60 ods. 2 a § 255 ods. 5 zákona o sociálnom poistení a nebolo tak možné prihliadať na doby, ktoré sa u sťažovateľa zohľadnili pri posúdení jeho nároku na výsluhový dôchodok podľa zákona č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 328/2002 Z. z.“). Keďže sťažovateľ nespĺnil podmienku podľa § 72 ods. 1 písm. e) zákona o sociálnom poistení, t. j. dobu dôchodkového poistenia najmenej 8 rokov, najvyšší súd dospel k záveru, že sťažovateľovi nárok na invalidný dôchodok nevznikol.

II.

Argumentácia sťažovateľa

5. Proti napadnutému rozsudku najvyššieho súdu podal sťažovateľ ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentuje, že:

a) najvyšší súd nezohľadnil jeho námietku týkajúcu sa nesprávne zisteného obdobia dôchodkového poistenia sťažovateľa, ktoré trvalo 10 rokov a 306 dní, a nie 4 roky a 25 dní, ako to uvádza Sociálna poisťovňa, čo znamená, že sťažovateľ splnil podmienku na vznik nároku na invalidný dôchodok podľa § 72 ods. 1 písm. e) zákona o sociálnom poistení,

b) najvyšší súd rozhodol na základe nesprávnych údajov, pričom sa nezaoberal ani tým, že pri posúdení nároku sťažovateľa na vznik invalidného dôchodku nebola zohľadnená doba výkonu jeho služby v trvaní 15 rokov a 32 dní,

c) s napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu (v spojení s rozsudkom krajského súdu) sťažovateľ nesúhlasí, žiada ho „*prehodnotiť*“ a označuje ho za „*prejav diskriminácie, nerovnosti a nerovnakého zaobchádzania voči jeho osobe*“, pretože sťažovateľ, zaradený do osobitného systému sociálneho zabezpečenia policajtov a profesionálnych vojakov je v porovnaní s poistencami vo všeobecnom systéme sociálneho poistenia značne znevýhodnený.

6. Na základe uvedeného sťažovateľ tvrdí, že najvyšší súd napadnutým rozsudkom porušil jeho práva označené v bode 1 tohto uznesenia, preto sa domáha priznania primeraného finančného zadosťučinenia v sume 5 000 eur a náhrady trov konania.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

7. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie základného práva na primerané hmotné zabezpečenie pri nespôsobilosti na prácu (čl. 39 ods. 1 ústavy) a práva na spravodlivé súdne konanie (čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy, čl. 6 ods. 1 dohovoru) napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu vydaným v rámci konania o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia Sociálnej poisťovne, ktorým bola zamietnutá žiadosť sťažovateľa o priznanie invalidného dôchodku.

8. Ústavný súd považuje v rámci formulovania všeobecných východísk, ktoré tvoria ústavnoprávny základ jeho rozhodovania o ústavnej sťažnosti sťažovateľa, za potrebné v prvom rade zdôrazniť, že nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Z tohto postavenia vyplýva, že úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa zásadne obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (m. m. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05).

9. Vzhľadom na to, že napadnutý rozsudok najvyššieho súdu bol vydaný v rámci správneho súdnictva, ústavný súd akcentuje potrebu zohľadňovať jeho špecifiká. Správne súdnictvo je primárne prostriedkom ochrany subjektívnych práv adresáta výkonu verejnej správy v jej najrôznejších podobách a len sekundárne je kritériom poskytovania tejto ochrany zákonnosť verejno-mocenských aktivít verejnej správy. Inými slovami, správne súdnictvo v systéme právneho štátu nemá slúžiť naprávaniu nezákonnosti vo verejnej správe bez akéhokoľvek zreteľa na dopad eventuálne zistenej nezákonnosti na subjektívno-právnu pozíciu dotknutého. Účelom správneho súdnictva nie je náprava nezákonnosti vo verejnej správe, ale účinná ochrana subjektívnych práv fyzickej osoby alebo právnickej osoby, voči ktorej je verejná správa v jednotlivom prípade vykonávaná. Správny súd spravidla nie je súdom skutkovým, ale je súdom, ktorý posudzuje iba právne otázky napadnutého postupu alebo rozhodnutia orgánu verejnej správy (III. ÚS 502/2015, IV. ÚS 596/2012, III. ÚS 48/2019).

III.1. K namietanému porušeniu práva na spravodlivé súdne konanie:

10. V zmysle konštantnej judikatúry ústavného súdu patrí do obsahu práva na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy), ako aj práva na spravodlivý súdny proces (čl. 6 ods. 1 dohovoru) taktiež právo na určitú kvalitu súdneho konania definovanú procesnými garanciami spravodlivého súdneho konania, ako je napr. právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, ktorá má byť v konkrétnom prípade poskytnutá. Ustanovenie čl. 46 ods. 2 ústavy predstavuje *lex specialis* vo vzťahu k všeobecnejšiemu ustanoveniu čl. 46 ods. 1 ústavy, pričom aj v prípadoch, keď právo na prístup k súdu má svoj ústavný základ v čl. 46 ods. 2 ústavy, je súd konajúci vo veci viazaný princípmi spravodlivého súdneho konania vyplývajúcimi z čl. 46 ods. 1 ústavy. Článkom 46 ods. 2 ústavy je pritom garantované ústavné právo fyzických osôb a právnických osôb, ktoré obhájiteľným spôsobom tvrdia, že boli na svojich právach ukrátené rozhodnutím orgánu verejnej správy, obrátiť sa na súd, aby preskúmal zákonnosť takéhoto rozhodnutia, ak zákon neustanoví inak, pričom z právomoci súdu nesmie byť vylúčené preskúmanie rozhodnutí týkajúcich sa základných práv a slobôd.

11. Uvedené východiská bol povinný dodržať pri rozhodovaní o odvolaní sťažovateľa aj najvyšší súd, a preto bolo úlohou ústavného súdu v rámci predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti posúdiť, či ich skutočne rešpektoval, a to minimálne v takej miere, ktorá je z ústavného hľadiska akceptovateľná a udržateľná, a na tomto základe formulovať záver, či ústavná sťažnosť je alebo nie je opodstatnená.

12. Z argumentácie sťažovateľa predostretej v ústavnej sťažnosti je zrejmé, že sťažovateľ namieta nesprávne hodnotenie skutkového stavu a rozporuje splnenie podmienok podľa § 70 zákona o sociálnom poistení, konkrétne splnenie podmienky dosiahnutia potrebného počtu rokov dôchodkového poistenia podľa § 72 tohto zákona posúdenej najvyšším súdom, resp. nezohľadnenie doby výkonu jeho služby pri posúdení nároku na invalidný dôchodok. V súvislosti s touto argumentáciou sťažovateľ namieta aj jeho diskrimináciu a nerovnaké zaobchádzanie v porovnaní s poistencami zaradenými do tzv. všeobecného systému sociálneho poistenia.

13. V prerokovanej veci tak malo pre účely posúdenia vzniku nároku sťažovateľa na invalidný dôchodok kľúčový význam zohľadnenie doby výkonu jeho vojenskej služby a obdobie trvania štátnej služby ako obdobia dôchodkového poistenia. Po náležitom oboznámení sa s obsahom napadnutého rozsudku zastáva ústavný súd názor, že najvyšší súd sa s predmetnou otázkou vysporiadal ústavne konformným spôsobom, pričom zo sťažnostnej argumentácie obsiahnutej v ústavnej sťažnosti je zrejmé, že sťažovateľ v podstate pokračuje v opakovaní tých istých výhrad a námietok, ktoré predniesol už v konaní pred orgánmi verejnej správy a konajúcimi správnymi súdmi v rámci ním uplatnených opravných prostriedkov.

14. Najvyšší súd sa v relevantnej časti napadnutého rozsudku stotožnil so záverom krajského súdu v otázke výkladu § 60 ods. 2 a § 255 ods. 5 zákona o sociálnom poistení vo vzťahu k posúdeniu obdobia dôchodkového poistenia u sťažovateľa. Zhodne s krajským súdom najvyšší súd konštatoval, že pri posudzovaní nároku sťažovateľa na invalidný dôchodok nemožno prihliadať na obdobie výkonu služby v rozsahu zakladajúcom jeho nárok na výsluhový dôchodok podľa zákona č. 328/2002 Z. z. Najvyšší súd tak uzavrel, že bez zohľadnenia uvedenej doby výkonu

služby sťažovateľ nespĺnil podmienku potrebného počtu rokov dôchodkového poistenia podľa § 72 ods. 1 písm. e) zákona o sociálnom poistení pred vznikom jeho invalidity, a preto mu nárok na invalidný dôchodok nevznikol.

15. Práve problematikou ústavnej konformity ustanovení § 60 ods. 2 a § 255 ods. 5 zákona o sociálnom poistení v otázke zohľadňovania doby služby policajtov a profesionálnych vojakov ako obdobia dôchodkového poistenia pre posúdenie vzniku nároku na invalidný dôchodok sa ústavný súd podrobne zaoberal v náleze č. k. PL. ÚS 16/2017 z 13. februára 2019, na ktorého podstatné závery napokon správne odkazuje v napadnutom rozsudku aj najvyšší súd. Bez potreby opätovnej citácie záverov prijatých ústavným súdom v predmetnom náleze, s ktorými bol sťažovateľ náležite najvyšším súdom oboznámený, považuje ústavný súd za žiaduce poukázať len na jednoznačný záver tohto nálezu, podľa ktorého právna úprava nezohľadňujúca doby služby policajtov a profesionálnych vojakov (hodnotené v osobitnom systéme sociálneho zabezpečenia formou zhodnotenia doby služby) ako obdobia dôchodkového poistenia nie je ústavne nekonformná. Je totiž potrebné vychádzať z toho, že systém sociálneho poistenia a systém sociálneho zabezpečenia policajtov a vojakov predstavujú dva odlišné, samostatné vedľa seba stojace sociálne systémy, ktoré poskytujú zabezpečenie v starobe, pri nespôsobilosti na prácu, ako aj pri strate živiteľa pre iný okruh osôb a za iných podmienok ustanovených týmito zákonmi upravujúcimi jednotlivé systémy.

16. Z toho dôvodu nie je opodstatnené ani tvrdenie sťažovateľa o jeho diskriminácii či znevýhodnenom postavení v porovnaní s osobami zaradenými do všeobecného systému sociálneho poistenia. Ako už bolo uvedené, ide totiž o dve odlišné skupiny osôb zaradené do iných systémov sociálneho poistenia, pričom v rámci jednotlivej skupiny sa za rovnakých, resp. obdobných podmienok s týmito osobami zaobchádza rovnako.

17. Ústavný súd tak s ohľadom na uvedené nevidí relevantný dôvod na spochybňovanie napadnutého rozsudku najvyššieho súdu, pretože jeho právne závery vyvedené pri aplikácii relevantnej právnej úpravy aj s poukazom na závery nálezu ústavného súdu z 13. februára 2019 nepopierajú podstatu a zmysel príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov a zároveň korešpondujú so skutkovými zisteniami, t. j. že uvedené závery nie sú výsledkom svojvôle, ale ústavne konformnej aplikácie príslušných právnych predpisov. Všetky námietky prednesené sťažovateľom v rámci jeho opravného prostriedku (odvolania) pritom boli najvyšším súdom dostatočne a plauzibilne zodpovedané.

18. Vzhľadom na to, že v danom prípade neboli zistené žiadne ústavnoprávne nedostatky napadnutého rozsudku najvyššieho súdu, pričom nič neindikuje, že v ústavnoprávnej rovine došlo k zásahu do práva sťažovateľa na spravodlivé súdne konanie, ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľa v tejto časti ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

19. V súvislosti so sťažovateľovým prejavom nespokojnosti s napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu ústavný súd konštatuje, že obsahom práva na spravodlivé súdne konanie nie je záruka, že rozhodnutie súdu bude spĺňať očakávania a predstavy účastníka konania. Podstatou je, aby postup súdu bol v súlade so zákonom, aby bol ústavne akceptovateľný a aby jeho rozhodnutie bolo možné kvalifikovať ako zákonné, preskúmateľné a ústavne udržateľné. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, I. ÚS 204/2010) rešpektuje názor,

podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom strán sporu vrátane ich dôvodov a námietok.

III.2. K namietanému porušeniu základného práva na hmotné zabezpečenie pri nespôsobilosti na prácu:

20. Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ porušenie základného práva podľa čl. 39 ods. 1 ústavy odvíja od pre neho negatívneho konečného rozhodnutia najvyššieho súdu v jeho právnej veci.

21. O prípadnom porušení základného práva podľa čl. 39 ods. 1 ústavy by však bolo možné uvažovať zásadne len vtedy, ak by zo strany všeobecného súdu primárne došlo k porušeniu niektorého zo základných práv, resp. ústavnoprocených princípov garantovaných čl. 46 až čl. 48 ústavy, resp. v spojení s ich porušením.

22. Vzhľadom na to, že ústavný súd nezistil porušenie práva sťažovateľa na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu, nemohlo tak dôjsť ani k porušeniu jeho základného práva podľa čl. 39 ods. 1 ústavy. Z tohto dôvodu ústavný súd aj v tejto časti ústavnú sťažnosť sťažovateľa odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

23. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľa uvedenými v petite nezaoberal, keďže rozhodovanie o nich je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. marca 2021

Rastislav Kaššák
predseda senátu